

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Izstrelitev Atlantisa napovedana za danes popoldne ob 12.57 — Med poletom bodo astronauti izpustili umetni sond za Jupiter

CAPE CANAVERAL, Fla. — Vodstvo NASA pravi, da je vse pripravljeno za izstrelitev vesoljskega plovila Atlantis, in sicer ob 12.57 pop. danes. Glavni cilj tega poleta je izpustitev raziskovalnega sonda Galileo, ki tehta 6700 funtov. Sond bo potoval v vesolje na plovilu, astronauti na Atlantisu ga bodo izpustili in se oddaljili, nato bodo raketni motorji na Galileu sond pognali na 6-letno potovanje proti Jupitru. Na Galileu je več izredno občutljivih naprav za zbiranje podatkov. Delovanje teh naprav tekom šestih in več let bodo omogočili jedrski reaktorji. Ravno zaradi teh reaktorjev in goriva plutonija, protestirajo razne organizacije zoper izstrelitev. Sodišče je njih proteste zavrnilo, pravijo pa, da so pripravljene kljub temu preprečiti izstrelitev z vsako možno akcijo. Zato so pri NASA poostri varnostne ukrepe v bližini izstrelitvene ploščadi. Tisti, ki protestirajo, pravijo, da je izstrelitev lahko zelo nevarna za okolje. Če bi izstrelitev ne uspela namreč, bi ostanki rakete in seveda jedrski reaktorji s plutonijem vred padli na tla, s tem bi pa prišlo do zastrupitve okolja.

Pri NASA pravijo, da je sicer vedno možna nesreča oz. eksplozija rakete med izstrelitvenim postopkom, da pa je ta nevarnost neznatna. Sodišče je soglašalo, da ni večjavnega vzroka za ustavitve izstrelitve Atlantisa. Edina možna ovira danes naj bi bilo vreme, kot pa kaže, bodo vremenske razmere ugodne za izstrelitev, ki jo bodo vodilne televizijske mreže tudi neposredno prenašale.

Velika demonstracija v vzhodnonemškem Leipzigu — Policija ni intervenirala — 1300 Vzhodnih Nemcev skozi Poljsko v ZRN

LEIPZIG, DDR — Sinoči se je 120.000 občanov tega južnega vzhodnonemškega mesta udeležilo demonstracije v prid demokratizacije političnega sistema. Šlo je za največjo tovrstno demonstracijo v 40-letni zgodovini komunističnega režima. Demonstranti so zahtevali med drugim svobodo tiska, svobodne volitve itd. Policija ni intervenirala, sredstva obveščanja v Vzhodni Nemčiji so pa dokaj objektivno poročala o demonstraciji.

Do demonstracije je prišlo med zasedanjim vodilnega politbiroja. Opazovalci vzhodnonemških razmer pravijo, da v politbiroju razpravljajo o možnem odhodu dolgoletnega voditelja, 77-letnega (in bolnega) Ericha Honeckerja. Ovira pri tem je, da so v politbiroju v glavnem ljudje, katerih gledanja niso bistveno drugačna od Honeckerjevih. Kot pa kaže, za temeljite spremembe v politbiroju in v notranji politiki države priskajo pokrajinska vodstva partije, ki so baje bolj v stiku z razpoloženjem množic.

Navadni Vzhodni Nemci še vedno skušajo priti v Zahodno Nemčijo. Zadnji čas se jih je do 1300 zbralo v Poljski. Končno so jih dobili dovoljenje od vzhodnonemških oblastí, da lahko potujejo skozi Vzhodno Nemčijo v Zahodno Nemčijo. Zadnja poročila pa pravijo, da ko odidejo prvi izseljenci, jih nadomeščajo novi, ki prav tako želijo na ta način priti v ZRN.

Zahodni novinarji, ki poročajo iz Vzhodne Nemčiji, soglašajo, da večina tistih, ki demonstrirajo za demokratične reforme, svoje dežele noče zapustiti. Želijo, da bi njih dežela glede reform sledila temu, kar menijo, da se dogaja v ZSSR, Poljski in Madžarski.

Bush namerava vetirati zakonski osnutek, po kateri bi zvezna vlada krila stroške za splave v sicer omejenih okoliščinah

WASHINGTON, D.C. — Predsednik Bush je pripravljen vetirati zakonski osnutek, po katerem bi zvezna vlada krila stroške za splave za ženske na socialni podpori, ki so postale noseče zaradi posilstva ali krvoskrunstva. Oba domova kongresa sta namreč odobrila takšno kritje stroškov in sicer prvič od leta 1982. Bush je izjavil, da je proti splavu tudi v takih slučajih. Kot kaže, zagovorniki pravice do splava nimajo dovolj glasov, da bi mogli razveljaviti predsednikovo veto, zato iščejo v pogovorih s predstavniki Bele hiše kompromisne rešitve, doslej brez uspeha. Bushov tiskovni predstavnik Marlin Fitzwater je dejal včeraj, da predsednik naspotuje, da bi zvezna vlada krila stroške za splave v vsakem slučaju razen, ko bi šlo za reševanje življenja nosečnice same.

Južna Afrika pod novim predsednikom F.W. de Klerkom pričela s popustljivejšo politiko glede sistema apartheida

JOHANNESBURG, J. Af. — Ko je postal predsednik Južne Afrike avgusta letos, je F.W. de Klerk obljubil, da bo delal v prid nekakšne »nove« Južne Afrike. S tem je hotel povedati, da bo ta apartheidska država pod njegovim vodstvom vodila milejšo politiko do tistih, ki zahtevajo konec apartheida. Pripravlja se za neposredna pogajanja s predstavniki uporniških črnih organizacij. Pretekli teden je bilo izpuščenih iz dolgoletnega zapora (več kot 25 let) sedem vodilnih članov gverilskega gibanja ANC. Ti so se celo pojavili na južnoafriški televiziji. Še vedno je zaprt Nelson Mandela, ki je splošno smatran za vodilnega črnega predstavnika, čeprav je zaprt skoro tri desetletja, vendar dobro poučeni viri trdijo, da bo tudi Mandela v naslednjih mesecih izpuščen.

Protivniki apartheida sicer pozdravljajo dokaj odprtejšo in popustljivejšo politiko de Klerka, pravijo pa, da je njihov cilj zrušitev apartheida v celoti, na kaj takega pa tudi de Klerk ni pripravljen. Dejstvo je tudi, da mora de Klerk paziti za desničarske belce, ki ga smatrajo za izdajalca. V Južni Afriki še vedno imajo belci skoro izključno pravico do glasovanja.

— Kratke vesti —

Moskva, ZSSR — V to mesto so prišli svojci skoro 45 let pogrešanega švedskega diplomata Raoula Wallenberga, ki so ga bili Sovjeti aretirali januarja 1945 v Budimpešti. Takrat je Wallenberg delal za mednarodni Rdeči križ. Sovjeti so vsa leta zanikali, da o Wallenbergu sploh kaj vedo, zadnja leta so govorili, da je pač umrl v 40ih letih, včeraj pa se je predstavil Wallenbergovim sorodnikom predstavnik KGB, ki jim je izročil Wallenbergov potni list in nekaj drugih osebnih predmetov, se obžaloval za aretacijo, povedal pa, da je Wallenberg umrl v zaporu že l. 1947, truplo da je bilo upepeljeno in pokopano v nekem skupnem grobu.

Moskva, ZSSR — Mihail Gorbačov je dejal, da so sredstva javnega obveščanja v SZ prispevala k slabšanju razmer, ker poročajo o možnosti državljanske vojne v nekaterih republikah, pišejo tudi o prihajajočih težavah pri preskrbi prebivalstva z raznim blagom. Taka poročila povzročajo zmedo, ker hitijo ljudje v trgovine, da nakupijo čim več blaga, predno ga zmanjka, že to pa povzroča motnje.

Iz Clevelanda in okolice

O Medjugorju —

Vabljeni ste jutri, v sredo, zvečer ob 7. uri v dvorano pri Sv. Vidu, kjer bosta Marija in Ante Rajčić govorila ob slikah o Medjugorju. Vstopnine ni.

Bralcem v vednost —

Zaradi odsotnosti urednika A.D., bo Ameriška Domovina izšla namesto prihodnjega torika, v sredo, 25. oktobra.

Družabni večer —

Tabor DSPB prireja svoj jesenski družabni večer v soboto, 21. oktobra, ob sedmi uri zvečer, v Slovenskem domu na Holmes Ave. Za dobro voljo bodo poskrbeli Veseli Slovenci. Za vstopnice pokličite Filipa Oreha (943-4681) ali pa Milana Zajca (851-4961), ob večernih urah.

Novi grobovi

Majda Avsenek

V soboto, 15. oktobra, je v Euclid Meridia bolnišnici po dolgi bolezni za rakom umrla 62 let stara Majda Avsenek. Pokojna je hčerka poznanega slovenskega kulturnega in narodnega delavca, bivšega sodelavca Ameriške Domovine, že pokojnega Ivana Avseneka. Kot begunska družina so se naselili v slovenski naselbini sv. Vida l. 1950. Zadnja leta je pa živela s svojo sestro Štefi v Mayfield Villageu. Zaposlena je bila več kot 17 let kot glavna farmacevtka v Euclid splošni bolnišnici, prej pa je bila farmacevtka v St. Alexis bolnišnici. Diplomirala je l. 1953 na univerzi Ohio State. Od ožjih sorodnikov tu zapuščila žalujoči sestri Štefi Avsenek in Marijo Holjevca z družino. Pogreb bo jutri, v sredo, iz Grdina-Cosic zavoda na Lake Shore Blvd. v cerkev sv. Vida dop. ob 10. in od tam na Verne duše. Na mrtvaškem odru bo danes, v torek, od 2. do 9. zv. ter jutri, pred pričetkom pogreba, od 9. do 9.30 dop.

Josephine Milavec

Umrila je Josephine Milavec, rojena Semich, žena Louisa, mati James in Marilyn Sutter, 3-krat stara mati, hčerka Helen in že pok. Josepha Semicha, sestra Helen Trebec, Mary Fakult, Jean Gribbons in Franka Centa. Pogreb bo danes iz Grdina-Cosic zavoda na Lake Shore Blvd. v cerkev sv. Križa ob 9.30 dop. in nato na Verne duše.

Rudolph Krall

Umril je Rudolph Krall, vdovec po Mary, roj. Miklaucic, oče Patricie Jernejcic, stari oče Christine, brat Minnie Gribben, Alice Valvoda ter že pok. James in Frances Kostelec. Pogreb je bil včeraj, 16. okt., iz Želetovega zavoda na E. 152 St. v cerkev sv. Viljema in nato na Verne duše.

Zanimiv večer —

Sinoči je Slovensko ameriški kulturni svet sponzoriral v Euclidski javni knjižnici predavanja prof. Dimitrija Rupla, ki je v angleščini govoril o razmerah v Sloveniji in Jugoslaviji. Udeležba je bila zelo velika in so morali nekateri stati zadaj, ker je zmanjkalo sedežev. Čeprav je predavanje skupno z vprašanji po njem trajalo skoro dve uri, so navzoči pozorno poslušali. Ob koncu je Rupel pojasnil nastanek tim. Majniške deklaracije, g. Mate Roesmann pa je pozval navzoče, naj jo tudi podpišejo, kar so mnogi storili. Bil je zelo lep in tudi koristen večer. Ob koncu so nekateri vprašali, kdaj da bo zopet predaval.

Lep koncert —

Preteklo soboto zvečer je pevski zbor Glasbena Matica podal svoj jesenski koncert ob zelo lepo zasedeni dvorani SND na St. Clairju. Na sporedu so bili odlomki od znanih oper in operet. Zbor je bil dober, med solisti pa je zelo lepo pela Dolores Mihelich, ki zasluži posebno priznanje in pohvalo. Zahteven program je vodila pevovodkinja Marja Ashamalla. Velika večina programa je bila zapeta v angleščini. Pevcem in pevovodkinji čestitamo k lepemu večeru v želji, da bi še dolgo nadaljevali s svojim kulturnim poslanstvom med nami!

Spominska darova —

John Meglen, New Middletown, O., je daroval \$25 v naš tiskovni sklad v spomin na 3. obletnico smrti njegove žene Vere, ki je preminula 26. okt. 1986.

Anna Hočevar, Willoughby Hills, O., je poklonila \$14 v spomin pok. moža Ivana.

Obema darovalcema iskrena hvala!

Martinovanje —

Stajerci in Prekmurci vabijo na veselo martinovanje, ki bo 28. oktobra v Slov. narodnem domu na St. Clairju, začenši ob 6.30 zv. Igrajo Veseli Slovenci. Za vstopnice, pokličite 731-5826, 432-2572, ali pa 261-5277.

Belokranjsko martinovanje —

Belokranjski klub vabi na svoje martinovanje, ki bo 11. novembra v SND na St. Clair Ave. Igral bo Tone Klepec orkester. Za vstopnice, pokličite 481-3308 ali pa 289-0843.

VREME

Oblačno in deževno danes s prihodom hladne fronte. Najvišja temperatura bo okoli 54° F v dopoldanskem času, nato pa čez dan padala. Vetrovno jutri, zopet z možnostjo dežja, z najvišjo temperaturo okoli 45° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 77 Tuesday, October 17, 1989

Fronta za samostojno Slovenijo

V naglo razširjajočem se političnem prizorišču v Sloveniji, ki smo ji priča zadnja leta, so se že pojavila številna gibanja, zveze itd. Pričakovati je bilo, da se bo slej ali prej pojavila skupina, gibanje, zveza, kar sploh želite, ki bo zagovarjala popolnoma neodvisno slovensko državo, neodvisno torej tako, kot so neodvisne ZDA, Kanada, Francija itd. Po poročilu v zadnji številki »Mladine« (10.6.89), je do tega prišlo, čeprav po opisu tega dogodka izpod peresa Mladinine novinark Jasne Pokoren izgleda stvar bolj podobna James Bondovski pustolovščini kakor da bi bilo resno politično početje. Nova organizacija, ki baje deluje v strogi tajnosti in je bila ustanovljena na tajnem zboru na neimenovanem mestu »kakih 40 km zahodno od Ljubljane« (kot piše J. Pokoren), se imenuje Fronta za samostojno Slovenijo. Novinarka Pokoren piše, da je intervjuvala predstavnike te nove organizacije, morala je pa podpisati izjavo, da ne bo nobenemu povedala, kje se je s temi predstavniki srečala. Člani te nove Fronte so ji povedali, da že imajo »banko podatkov« o tistih Slovencih in drugih, ki da sodelujejo s tajno policijo, dalje, kot je Pokornovi rekel predstavnik Fronte: »Prav tako spremljamo premike agentov UDBE, ki si zadnje čase zelo prizadevajo, da bi o naši organizaciji in članstvu zbrali čim več podatkov.« In še to: »Naša varnostna služba se, kar se tiče discipline, zgleduje po medvojni varnostno-obveščevalni službi slovenskih komunistov, zavračamo pa njihovo metodo likvidacij političnih nasprotnikov. Naše načelo ni 'Kdor ni z nami, je proti nam' temveč 'Kdor bo uporabil silo proti nam in našim idejam, bo deležen enake protisile'.« Sklepali bi lahko po takih tendencioznih izjavah — in še bi jih iz omenjenega poročila lahko navedel —, da z resnimi ljudmi nimamo opravka. In tudi ni verjeti, da v taki policijski državi, kot je danes še vedno Slovenija oz. Jugoslavija z njenimi izkušenimi tajnimi policisti, ki niso brez sodobnih sredstev glede prisluškovanja itd., taista policija ne bi že kar precej vedela o tem novem gibanju oziroma Fronti. V danih razmerah bi trdil še, da taka organizacija, če res funkcionira, utegne napraviti veliko več politične škode kot koristi slovenskemu narodu. Ne sicer zaradi tega, ker zagovarja samostojno oz. neodvisno Slovenijo, saj je to v piščevem mnenju najboljša varianta za varnost in razvoj ter ohranitev slovenskega naroda kot takega, marveč zato, ker deluje »tajno«, »konspirativno«. Predstavnik Fronte se je izgovarjal Pokornovi, da če bi delovali za svoje cilje javno, če bi npr. sklicali tiskovno konferenco, bi bili takoj po njej odvedeni v zapor. Če so pa pripravljene tvegati zapor s tajnim delovanjem — ki policiji ali že ni ali ne bo dolgo ostalo »tajno« — naj bi to kar delajo, v prid samostojne Slovenije, delali javno. Fronta bo v trenutnih razmerah zelo dobrodošla voda na mlin srbskih in drugih centralistov in proti-Slovencev v Jugoslaviji.

To povedano, je treba priznati, da je »programska izjava« te Fronte kot dokument zanimiv in celo koristen za debato o bodočnosti slovenskega naroda, ki teče sedaj v Sloveniji. Zato to izjavo posredujem v celoti bralcem v vednost in presojo. Seveda bomo o Fronti zopet poročali, ko bomo več zvedeli o njej

Chicago, Ill.

SLAVJE BISERNE POROKE

Dobro poznana farana pri Sv. Štefanu — Jakob in Pepca Stražišar sta krepka in zdrava pričakala 60-letnico svojega zakonskega življenja. Njuni otroci so jima hoteli vse priprave za slavlje prikriti, pa povsem to ni šlo. Največje presenečenje in veselje zanje je bilo to, ko sta par dni pred nedeljo njune proslave zagledala pred domačimi vrati sina in dve hčeri iz Slovenije.

Meseca oktobra v letu 1929 sta naša slavljenca v Sloveniji stopila pred oltar v domači fari in obljubila drug drugemu zvestobo do smrti. Isto sta obnovila sedanjega 8. oktobra v cerkvi sv. Štefana, ko je slovesnost biserne poroke vodil p. Kalist Langerholz in daroval sveto mašo ob veliki udeležbi mnogih sorodnikov in prijateljev z lepim pozdravnim nagovorom.

Vsa slovesnost v cerkvi je bila tako ganljiva in lepa, da je vsem segla globoko v srce. Nekaj nenavadnega in nepozabljivega je bilo izredno petje na koru, katerega je vodil zelo poznani in pevsko talentirani Janez Arko s svojimi izvrstnimi pevci. V zahvalo in vzhičenju za toliko pevsko lepoto so prisotni izrazili z burnim ploskanjem in s tiho željo, da bi večkrat radi slišali kaj takega.

Gostje so nato napolnili svetoštevansko dvorano — vso okrašeno in pripravljeno za gostijo. Vsakemu je takoj v oči padel visoko nad odrom umetniško izdelan napis: BOG ŽIVI VAJU OB VAJINEM ŠEST*DESETEM SLAVJU!

Prihod slavljenec v dvorano je bil prav ganljiv — s spoštovanjem sta bila sprejeta biserno-poročenca Jakob in Pepca Stražišar v spremstvu treh hčera in dveh sinov: Marija z možem Vinkom Rigler, Anica, Milka, Ludvik in Rado. Sledili so jim mnogi sorodniki iz Joliet in dve sestričnici — redovnici iz Lemonta.

in osebnostih, ki so z njo povezane. Čas bo pokazal, če ima Fronta kaj podpore v Sloveniji — že s tem, če bodo proti njej ukrepale oblasti oz. policija. Ni tudi izključiti možnosti, da bi ne imela tajna policija svoje prste vmes posredno ali neposredno, da bi ne šlo torej za kakšno provokatorsko akcijo, v kateri bi policija uporabila ali svoje agente ali sicer dobronamerne politične analfabe. Zato bi bilo v tem trenutku pretirano in nekritično hvalisanje Fronte neumestno.

Rudolph M. Susel

Programska izjava Fronte za samostojno Slovenijo

Fronta za samostojno Slovenijo je organizacija oziroma zveza vseh Slovencev, ki se zavzemajo za samostojno slovensko državo. Njeno vodstvo je Slovenski državotvorni zbor. Nismo politična stranka in nas ne zanima boj za oblast, temveč želimo osvoboditev tako človeka posameznika kot tudi celotnega slovenskega naroda. Dokler pa ni svoboden slovenski narod, ne more biti svoboden niti posameznik — pripadnik tega naroda.

V naših vrstah so ljudje različnih političnih prepričanj, od desničarskih — republikanskih in krščanskih, pa vse do levičarskih — socialističnih in komunističnih. Kljub različnim političnim prepričanjem, kar je znotraj enega naroda popolnoma normalen pojav, pa je vsem skupen isti cilj, za katerega se z združenimi močmi borimo. Namen Fronte torej ni razbijanje slovenskega naroda, temveč ustvarjanje narodne enotnosti na poti do končne osvoboditve. To je seveda demokratična, pravno urejena slovenska država, ki bo zagotovila obstoj sloven-

(Dalje na str. 4)

Njih prijatelji smo stali in jih pozdravili s ploskanjem.

Po molitvi in pozdravu p. Kalista smo povabljeni sedli k prvovrstno pripravljeni gostiji, katero sta vodili najbolj spretni kuharici (ga. Rusova, ga. Danica) in stregli naši mladi fantje in dekleta. Res, ob taki gostiji mora biti vsak gost vesel, zadovoljen in Bogu hvaležen za vse dobro.

Nekaj iz življenja slavljenec:

Po poroki l. 1929 na Dolenjskem sta trdo delala na mali kmetiji in živela skromno, a srečno, ker so se jima rodili zdravi otroci — kar pet. Za Slovenijo je prišla katastrofalna doba let 1941—1945, katera je vsem Slovincem popolnoma spremenila življenje — seveda tudi obema slavljenecema.

Slovenijo so okupirali Nemci, Italijani in Madžari — končno je nastopila notranja revolucija za zmago komunizma. Jakob je zaradi življenjske nevarnosti kar kmalu vzel od družine slovo in se pridružil domobrancem. Požari po Dolenjskem so mladi materi Pepci uničili hišo z vsem imetjem; ostala je sama z malimi otroci. Bila je vsestranska stiska in revščina! Trpljenje je premagovala z veliko odpornostjo!

Ko so prebivalci Dolenjske v velikem številu v letu 1945 bežali iz svojih domov zaradi strahu pred komunisti, je tudi ona naložila otroke in malenkost hrane na voziček in odšla proti Ljubljani z upanjem, da bo našla morda tam moža in očeta. V velikem diranju in prestrašenju ga ni našla — vrnila se je v svoj kraj. Pozno je zvedela, da se je Jakob rešil na Koroško in da misli ali upa na Ameriko. To se je zgodilo — in sama je prišla k njemu leta 1956 z najmlajšim sinom Radotom. Pozneje je prišla Marija por. Rigler; drugi so ostali doma že z družinami.

Sedaj ob 60-letnici poroke staršev so res vsi prišli skupaj: ni čudno, da je bilo toliko veselja in sreče. Takoj po slavnostnem kosilu je starega očeta in staro mamo pozdravila vnučinja Suzana Rigler (naša poznana slovenska deklica in študentka), nato Vinko Rigler ml., ki je ves čas skrbel in vodil slovensko godbo in petje (je tudi predsednik Slovensko-ameriškega radio kluba). Proslavo je zaključil naš mladi p. Kristjan Gostečnik in povedal, da sta slavljenca zgled zakonske zvestobe v sedanjem času, zgled v veri, dobroti, pri ohranjanju slovenske fare in slovenstva nasploh. Bog vaju živi!

Ana Gaber, vaša soseda

— VABILO —

CHICAGO, Ill. - Praznovali bomo 39. obletnico Slovenskega dne to soboto, 21. oktobra 1989, v svetoštevanski dvorani s pričetkom ob 7. uri zvečer. Odbor Slovensko-ameriškega radio kluba je pripravil izreden program. Nastopili bodo pevci in plesalci iz Sheboygana, Wis., in plesna skupina »Soča« iz Hamiltona, Ont., s tradicionalnimi plesi iz raznih krajev Slovenije. Kot slovensko dekle ali gospodična večera bo Pavla Rous, ki bo prebrala proklamacijo Slovenskega dne v slovenskem in angleškem jeziku.

Vstopnice so za odrasle \$8, za otroke pa \$4.

Vinko Rigler ml.,
Preds. S.A.R.K.

(Žal nam je, da nam je vabilo dostavila pošta šele preteklo soboto. Ur.)

ZAHVALA

FOWLER, Kans. - V zadnjem času sem prejel tele darove za Karmeličanke v Sloveniji:

Albina Osenar, Wickliffe, O., \$150; N.N., Cleveland, O., \$140; Frances Ošaben, Barberton, O., \$100; A.H., Wickliffe, O., \$100; Frank Urankar, Richmond Hts., O., \$50; Frances Merela, Euclid, O., \$50; N.N., Kansas, \$50.

V imenu slovenskih Karmeličank vsem prav prisrčna zahvala. Vsi vaši nameni in vaše priprošnje bodo vsak dan v njihovih molitvah.

Za študente na Koroškem pa sem prejel in odposlal sledeče darove:

N.N., Kalif. _____ \$1000
N.N., Kalif. _____ \$900
N.N., Kansas _____ \$500
Rev. Jože Vovk, Minn. \$100

Dobrotnikom prav prisrčna zahvala. Precej študentov bo lahko obiskovala Slovensko gimnazijo radi dobrote ameriških Slovencev. Tako bomo poskrbeli za njihove bodoče voditelje. V Modestovem in Slomškovem domu se opravljajo vsak dan molitve za vse dobrotnike študentov. Ne pozabimo jih tudi v bodoče.

Darove za Karmeličanke in za študente sprejemam tudi v bodoče.

Fr. John Lavrih
P.O. Box 38

Fowler, Kansas 67844

Ha-Hec-Hi- Ho-Humor!

Skuhal ali pogrel MECAN

»Ne boš mi verjela, ampak v letošnjem poletju sem rekla NE sedmim različnim moškim.«

»Saj ti verjamem. Kaj pa so prodajali?«

»Zakaj si razdrila zaroko s Tomažem?«

»Zato ker mi je lagal. Rekel mi je, da je specialist za jetra in pljuča, v resnici pa je samo navaden mesar.«

»Kako krasne oči imate, gospodična!«

»Me veseli, da se vam dopadejo. Veste, to je bilo darilo za moj prvi rojstni dan.«

»Jožica,« je rekel oče nejevoljno, »nič ne rečem, če tvoj fant kadi moje cigare, ampak da odnese moj jutranji časopis ko reče lahko noč, to je pa že preveč.«

Prišla je na policijsko postajo vsa objokana, z možjevo sliko v roki.

»Moj mož je izginil,« je rekla in si brisala debele solze, »tukaj je njegova slika in upam, da ga čimprej najдете.«

Dežurni je nekaj časa gledal sliko, nato pa vprašal:

»Zakaj?«

»Moram reči, da so ti piškoti zelo dobri,« je rekel mladi mož.

»Kako si mogel reči, da so piškoti dobri?« ga je pokarala tašča v privatnem razgovoru. »Ali ne veš, da ne smeš lagati?«

»Saj nisem rekel, da so dobri, ampak da moram reči, da so dobri.«

Maksa so vprašali, kaj bi bil rajši: lep ali neumen?

»Neumen, seveda,« se odreže Maks. »Lepota je minljiva.«

»Kakšna je razlika med slabim strelcem in slabim šoferjem?«

»Slab strelec ne zadene ničesar, slab šofer pa vse.«

»Hi, Lenčka, kako se kaj imaš? Slišala sem, da si se poročila.«

»Sem se, toda mož je kmalu po poroki umrl.«

»No ja, siromak vsaj ni dolgo trpel.«

»Že spet ste pijani,« reče zdravnik alkoholiku. »Čas bi bil, da začnete novo življenje.«

»Zame je že prepozno, sem prestar.«

»Za kaj takega nikoli ni prepozno!«

»No, če je tako, bom pa še malo počakal.«

Škot je prišel v neki hotel in se pozanimal za cene prenočevanja. Hotelir mu je povedal, da so sobe v pritličju po pet dolarjev, tiste v prvem nadstropju po štiri, v drugem po tri, v tretjem pa po dva dolarja za eno noč.

Škot je malo pomislil, nato pa se zahvalil in hotel oditi. Hotelir ga vpraša, ali se mu zdijo cene previsoke?

»O, ne!« odgovori ta, »le hotel ni dovolj visok.«

Bog je najprej ustvaril nebo in zemljo, nato pa je počival. Potem je ustvaril človeka (Adama) in spet počival. Končno je ustvaril žensko in od takrat ni več počival ne On, ne človek.

Včasih je nevesta spravila poročno obleko, da jo bo nekoč njena hčerka rabila. Danes pa jo hčerka spravi za svojo naslednjo poroko.

Ocena...

Ciril Žebot: Neminljiva Slovenija

Lani je izšla dr. Ciril Žebotova knjiga »Neminljiva Slovenija«, o kateri smo takrat poročali v AD. V zadnji številki Tabora (številki 9-10, 1989), glasila Združenih slovenskih protikomunistov, je izšla daljša ocena Žebotove knjige, ki jo posredujem našim bralcem v celoti, sicer v nadaljevanjih. Knjiga »Neminljiva Slovenija« je naprodaj pri celovški Mohorjevi, kjer je bila izdana, in v Clevelandu v Slovenski pisarni. Izčrpno oceno je pripravil »P.B.«

Neminljiva Slovenija: Spomini in spoznanja iz razdobja sedemdesetih let od Majniške deklaracije. Mohorjeva družba, Celovec 1988; 502 strani.

Slovenska politična emigracija je dobila s to knjigo svoj veliki politični tekst. Ker je delo tako široko zasnovano, ne le vsebinsko temveč tudi časovno, je zato dvojna tragedija v dejstvu, da je avtor umrl samo nekaj tednov po izidu knjige. Kljub izčrpnosti je namreč vse prej kot gotovo, da je bila s tem že tudi izrečena zadnja beseda. Najbrž še zdaleč ne. Ne le, da se bodo ob knjigi ustavljali vsi še živi slovenski odločujoči dejavniki iz tistih časov, temveč jo bo z zanimanjem prebirala tudi domovina — tako stara, kot nova generacija.

V grobem pregledu bi lahko Žebotovo delo razčlenili na tri glavna obdobja: predvojno, medvojno in po njej. Medtem pa, ko so poglavja sama po sebi obravnavana izčrpno in predstavljajo zaokrožene celote, so pa manj jasni prehodi iz enega v drugo obdobje, odnosno avtorjeva vloga v tem prehajanju. Žebot sam namreč pravi, da gre za »spomine in spoznanja«, se pravi za NJE-GOVE spomine in NJEGOVA spoznanja.

V poglavjih o predvojnem času navaja Žebot izkušnje z ljubljanske univerze, kjer se je razvijal boj med komunisti in nekomunisti. Ta poglavja so gotovo zelo zanimiva za vsakogar, ki se podrobneje ukvarja z razvojem slovenske politične miselnosti in z zgodovino posameznih družbenih tokov, za splošno javnost pa imajo v luči kasnejših dogodkov pomen v glavnem v spoznanju, da se je ta konfrontacija odvijala že skoraj celo desetletje, predno je bruhnila na dan, in pa v dejstvu, da Žebot v njih navaja vrsto imen, ki so se pozneje s tako neusmiljeno grozjo zarezala v slovenski spomin.

Drugi sklop teh poglavij obravnava osebnost in delo dr. Antona Korošca, zlasti še v zvezi z akcijo za Majsko deklaracijo in celotno preusmeritvijo takoimenovane klerikalne politike iz Šušteršičeve sinere v Krekovo. Žebot nakazuje, da se je najprominentnejši slovenski politik predvojnega časa, Korošec, živo zanimal za mlajšo generacijo katoliškega

tabora in ji skušal najti primerno mesto v celotni strukturi gibanja, pa pri tem zagotoviti da se starim ne bodo povesili nosovi.

In v tretjem sklopu predvojnega opisovanja, govori Žebot o svojem vzorniku in mentorju, profesorju Ehrlichu. O obeh, Korošču in Ehrlichu, v resnici ne pove dosti novega. Zanimivo odkritje pa predstavlja Ehrlichov načrt za razvoj avtonomne ali celo neodvisne Slovenije. (str. 160-164). Toda vpliv obeh na avtorjevo osebnost in njegovo nadaljnjo življenjsko naravnost je bil tako močan, da jima je, obenem z razumljivim posvetilom svojemu očetu, posvetil to svoje, kot se je, žal, izkazalo, življenjsko delo.

Predvojno obdobje zaključijo z dramatičnim opisom zadnjih dni kraljevine Jugoslavije, ki jih je doživel v Beogradu, obenem s Kulovčev smrtjo iz begom vlade preko Užic v Sarajevo in nato v Nikšić, kjer za večino slovenskih ljudi ni bilo prostora na letalu... Da je bila s tem zlasti v primeru dr. Ehrlicha zagrešena težka napaka, ki se je kasneje kruto maščevala tudi nad slovenskimi upanji po vojni, je še posebne omembe vredno.

Za Žebota, in seveda za slovensko politično emigracijo, pa je najvažnejše poglavje o medvojnem dogajanju v zasedeni Sloveniji. Tu je Žebot v knjigi najmočnejši, pa tudi najšibkejši.

Političnega previranja v tistih časih se prav za prav ne dotakne dosti, odnosno govori bolj o političnem dogajanju na komunistični strani, kot na protikomunistični. Vprašanje Dolomitske izjave, ki zgodovinarje v domovini še vedno najbolj zanima, je tudi zanj najbolj fascinantno, obenem z vlogo, ki jo je pri tem odigral Edvard Kocbek.

Politične mahinacije v koaliciji starih strank pa so mu, kot kaže, bolj malo poznane; najbrž zato, ker je bila tudi Ehrlichova Straža, posebej še po njegovi smrti, odrinjena od dogajanja, tako kot je bila tudi komunistična partija. Oba ekstrema torej sta morala hoditi po svoji poti.

Poleg ustanovitve Vaških straž v poletju 42, je bil osrednji dogodek italijanske okupacije, če izvzamemo končni klimaks septembra 43, gotovo o božiču leta 42, ko so Stražarji, z dovoljenjem italijanskih oblasti, opravili takoimenovane božične racije in med njimi aretirali vrsto aktivistov OF in tudi partijcev samih. Žebot to v knjigi sicer omenja, ne daje pa nobenega pojasnila, kdo je izdal to italijansko dovoljenje, vojska ali civilna, se pravi fašistična uprava. Dalje ne izveemo, kakšna je bila njegova osebna vloga pri teh racijah. Drugod v knjigi sicer svečano zatrdi, da z italijanskimi oblastmi ni kakorkoli sodeloval, toda nemogoče si je misliti, da

so njegovi kolegi iz Straže izvedli te aretacije, ne da bi on zanje sploh vedel.

Druga šibka točka je v opisanju tednov po italijanskem razsulu, septembra 43, do uditve nemške zasedbene oblasti v takoimenovani Ljubljanski pokrajini. Žebot pravi, da je tisti čas zapustil Ljubljano in odšel v Rim. Navaja tudi nekaj razlogov, čeprav se zdi še najbolj verjeten ta, da je pač skušal priti do odločujočih faktorjev, pa naj je že bil to Vatikan, ali pa kasneje ameriška zasedbena vojska.

Žebot seveda govori tudi o Slovenskem domobranstvu in njegovi tragični smrti v Kočevskem Rogu. Tudi tu ni navedel kakšnih novih presenetljivih podatkov, potrdil pa je, in z besedilom relevantnih pisem, da je pokojni dr. Krek v resnici interveniral pri maršalu Alexandru šele potem, ko je ta že ustavil nadaljnje vračanje iz Vetrinja, in ne prej, kot so to skušali dokazati nekateri emigrantski zgodovinarji.

Pač pa je Žebot v debato o domobranski prisegi vnesel nov zanimiv element, ki ga emigracija doslej ni dovolj upoštevala. Namreč, novo interpretacijo besede ZAVENIKI, ki se pojavi v domobranski prisegi in ki naj bi zahodne zaveznike dokončno prepričala, da je domobranstvo samo privesek nemške vojske z vsemi atributi, vključno sovražstvom do Angloamerikancev.

Žebot navaja vrsto dokazov, da so z izrazom ZAVENIKI, komunistični funkcionarji pogosto označevali krščanske socialiste in takoimenovane leve Sokole, ki so vstopili v prvotno Protiimperialistično fronto, bili nato prevedeni v OF in slednjič likvidirani kot samostojni skupini z Dolomitsko izjavo. V tej interpretaciji zadobil pojem ZAVENIKI povsem drugače in našim prilikam gotovo bolj odgovarjajoč pomen.

Na splošno pa se zdi, da je celo Žebot še premalo poudaril moralni argument, ki govori v prid nastanka tako Vaških straž, kot Slovenskega domobranstva, namreč dejstvo, da sta boe organizaciji nastali kot REAKCIJA na strahotni teror komunističnih partizanov, in da enostavno NI BILO druge poti, kot upreti se temu terorju z orožjem v rokah, ne glede na to, odkod je to orožje prišlo. To je treba ponavljati še in še!

Spričo sedanjega razvoja v domovini, ko se najmlajša generacija že jasno zaveda, da je bil nad Slovenskim domobranstvom zgrešen zločin, je poudarjanje te moralne platí protikomunističnega argumenta še toliko bolj važno, ker tudi ti najmlajši slovenski oporečniki in ocenjevalci polpretekle dobe našega razvoja še vedno govore o nekakšni narodni izdaji, ki naj bi jo zagrešil protikomunistični del naroda. Dokler ta plat našega argumenta ne bo dokončno in zadostno razložena tej generaciji, slovenska politična emigracija ne

(dalje na str. 4)

Grdina—Cosic Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

28890 Chardon Rd. 944-8400

1053 E. 62 Street 431-2088

V družinski lasti že 86 let

Matjaž Jančar komentira...

Kontekst tega, kar sem bil dejal

Sledi komentar, ki mi ga je kot uredniku Ameriške Domovine poslal g. Matjaž Jančar, generalni konzul SFRJ v Clevelandu, bivši predsednik Slovenske izseljenske matice, s prošnjo za objavo. V intervjuju za slovenski tednik »Mladino«, ki ga je bil dal dr. Peter Urbanec, je dr. Urbanec citiral izjavo g. Jančarja. Intervju je bil priobčen v našem listu predtekli torek in ste ga bralci gotovo skrbno prebrali. G. Jančar komentira o tem citiranju njegovih besed.

Rudolph M. Susel

Cleveland, 13.10.89

Spoštovani gospod urednik,

v A.D. z dne 10. oktobra 1989 ste objavili na 4. in 6. strani pogovor dr. Urbanca s sodelavcem tednika Mladina, ki izhaja v Socialistični republiki Sloveniji. Oglašam se s prošnjo, da po vaši uvidevnosti objavite samo kratek komentar z moje strani, ker sem v tem pogovoru omenjen.

Kot uradni predstavnik SFR Jugoslavije po obstoječi diplomatski praksi in predpisih nimam pravice do javnih razprav in objav, v kolikor za to nisem izrecno pooblaščen od strani vlade, ki me je na to mesto poslala. Podobno ali isto velja za diplomate vseh drugih držav. Oglašam se nepooblaščen, ker je v omenjenem besedilu govora o moji dejavnosti v času, ko sem bil kot predsednik Slovenske izseljenske matice privatna oseba. Ob neki priliki sem namreč po navedbi dr. Urbanca dejal, da samo 6 društev še nismo pridobili na našo stran. Dr. Urbanec nato navede, da sem potem postal konzul v Clevelandu.

Citat je verjetno točen, vendar je dr. Urbanec pozabil ali pa ni imel na razpolago besedila, iz katerega je ta citat vzet. Šlo pa je v tem slučaju za humanitarno akcijo zbiranja prispevkov za instrumente v zvezi z zdravljenjem raka v Ljubljanskem kliničnem centru. Akcija nabiranja je v sodelovanju z zdravniki v omenjeni bolnici in Matico vodil poseben odbor, sestavljen iz predstavnikov slovenskih društev v Kanadi (in nekaterih kanadskih rojakov, ki so v odboru sodelovali kot privatne osebe). Akcija je s strani kanadskih oblasti dobila uradno soglasje in »tax exemption« status. Bila je zelo uspešna in od tega že imajo korist mnogi bolniki.

Ta humanitarna dejavnost kanadskih rojakov je bila zelo napadena. Padale so izjave posameznikov, da se bodo s pomočjo teh instrumentov zdravili v Ljubljani tudi komunisti, v Kanadski domovini pa sta bili objavljeni celo dve ponarejeni pismi, ki naj bi dokazovali, kako je podpisani organiziral špijonažo v Kanadi. Strokovnjaki za kriminologijo so kasneje na srečo ugotovili, iz katerega pisma je bil prekopiран moj podpis. Šlo je

pri tej precej neokusni dejavnosti za ljudi, ki politično niso neskončno daleč od dr. Urbanca, čeprav njega osebno ne povezujem z omenjeno dejavnostjo.

»Naša stran« so bila v tem slučaju torej društva, ki so nabirala denar za plemenit cilj in kanadske oblasti, ki so to odobravale. »Druga stran« so bila nekatera društva (omenjenih šest), ki jim je bila politika več vredna, kot pa zdravje ljudi v Sloveniji. »Druga stran« je trdila, da bi bilo boljše nabirati denar za dom ostarelih domobrancev. Matica je ukrepala na drug način in je za dom za ostarele darovala denar ob priliki enega od svojih gostovanj v Kanadi. S tem je tudi omenjeni dom za ostarele Slovence naša stran in po tej logiki mogoče celo dr. Urbanec (malo šale je, upam, dovoljene), ki daje izjave duhovitemu časopisu v Sloveniji, časopisu, ki je lahko vsemogoče, ki pa nikakor ni principiarno antikomunističen, ampak predvsem uspešen. Če dr. Urbanec razume, kaj pod vsem tem mislim, mu lahko samo rečem: Welcome to the club!

Matjaž Jančar, l.r.

OCENA

(nadaljevanje s str. 4)

more trditi, da je njeno delo končano.

Osrednje prizadevanje slovenske politične emigracije po najnovjših dogodkih in razvoju v domovini bo torej moralo zavzeti čisto določeno smer in Žebot jo je že jasno nakazal, čeravno v času, ko je pisal ta poglavje, morda še ni bila tako določena. Še vedno namreč ni do kraja raziskano in razčiščeno vprašanje, kakšen je bil v resnici odnos med Slovenskim domobranstvom in nemško vojsko.

Za komunistične zgodovinarje je stvar pač rešena, toda njihove ugotovitve se naslanjajo bolj na čustva, kot na dokumentirane dokaze. Razvoj dogodkov, pa tudi neustavljiva radovednost mlajših slovenskih generacij je že pripeljala do tega, da stari tabuji niso več nekaj, kar je rezervirano samo za »poučene in zanesljive« ljudi, temveč dostopni vsem, in sodba, ki je bila izrečena o glavnem, travmatičnem dogodku revolucije v Sloveniji, je nedvoumna: **v Rogu je bil zagrešen zločin!**

Žebot v knjigi pravilno opozarja na popolnoma spremenjeno stališče nemških zasedbenih oblasti leta 43, se pravi po prihodu v takoimenovano Ljubljansko pokrajino. V nasprotju s politiko leta 41, so bili Nemci v Ljubljani l. 1943 dostopni za slovenske želje in težave. Tako je prišlo do ustanovitve Slovenskega domobranstva, ki je dajalo slovenskim mladeničem v Ljubljanski pokrajini možnost, da se odtegnejo službi v vsem osvraženem nemški vojski in zadostijo tej zahtevi z vstopom v

Slovensko domobranstvo. Nemška zasedbena oblast pa je potem, ko je dovolila osnovanje SLOVENSKEGA domobranstva, odločila z določeno logiko, naj potem pač to slovensko vojaštvo skrbi za red in varnost v zasedeni Ljubljanski pokrajini (str. 291).

V naslednjih poglavjih Žebot potem učinkovito spodbija navedbe, da je bilo Slovensko domobranstvo del nemške SS (str. 293); žal pri tem ne navede nobenega NEMŠKEGA vira. Nek bodoči zgodovinar se bo torej moral pozanimati tudi za te, da bo to vprašanje do kraja raziskano.

O najbolj delikatni plati protikomunističnega upora piše Žebot zelo previdno in obzirno. Na straneh 226 do 297 se namreč dotakne ljubljanskih »zahvalnih izjav«, »političnih slavospevov Nemčiji«, ki da so jih zagrešili »politično neizkušeni« Rupnikovi pomočniki s svojim »nesramnim besedovanjem« s ponavljanjem že »zarjavelih« nemških propagandnih gesel, kar vse je »izšolana komunistična propaganda« večje izrabila in domobrance oklevetala kot »kvizlinške služabnike nacistične Nemčije«.

O vsem tem je Žebot govoril tudi s Krekom, ko je ta julija 1944 prišel v osvobodjeni Rim. Dr. Krek se je po vojni pogosto zatekal v takoimenovani »zgovorni molk« in emigracija si je to razlagala na različne načine: enim je bil moder politik in izkušen narodni voditelj, drugim pa previdnež, ki noče dati nobene izjave, ali, kar je še slabše, ki nima kaj povedati.

Vse to namreč postane še toliko bolj zanimivo in značilno, ker zdaj tudi Žebot govori o neki zaprtosti in molčečnosti dr. Kreka že v Rimu leta 1944. Krek na primer (str. 326) mu ni kaj dosti povedal o dogajanjih v londonski begunski vladi. Zakaj je kralj pristal na »nepredstavnškega Šubašiča«, mu Krek ni nič povedal (str. 327). O Krekovih zvezah z domovino je Žebot vedel le za govorice. Kljub temu torej, da se je tudi Krek otepal s problemom »neumnega političnega govorjenja« v Ljubljani (str. 328) se postavlja vprašanje, zakaj se celo v tistih življenjsko usodnih dnevih ni naslonil na vse in vsakega Slovenca, ki mu je bila usoda domobrancev pri srcu? Morda pa bi opozorilo, ki bi ga podpisal tudi Žebot, v domovini več zaleglo, kot pa (politično že zdavnaj prepozna) akcija gasilca Snoga.

Pravtako je med razmišljanji o teh poglavjih treba tudi zapisati, da bo za dokončno razčiščenje potrebno dobiti tudi odgovore, izjave ali pojasnila tistih, ki jim zdaj Žebot in z njim še marsikdo pripisuje politično nedoraslost in neumno govorjenje v zasedeni Ljubljani.

(Konec prihodnji torek)

**Ameriška Domovina
druži Slovence
po vsem svetu!**

Fronta za samostojno Slovenijo

(dalje na str. 5)

skega naroda in ustrezen razvoj vsakega posameznika, državljana Slovenije. V njej mora biti zagotovljena blaginja posameznika in razvoj ter napredek celotne družbe.

V skladu s temi temeljnimi smernicami razglajamo naslednje programske točke:

1. Hočemo ustanovitev samostojne slovenske države kot polnopravne članice OZN.

2. Slovenska država bo temeljila na demokratični družbeni ureditvi, pod katero razumemo: večstrankarski sistem, pravno državo, enakopravnost lastnin, zagotovitev človekovih pravic in državljskih svobod ter svobodo kapitala.

3. Porok suverenosti slovenskega naroda in države bo slovenska vojska, podrejena izključno slovenski skupščini.

4. Zagotovljena bo socialna varnost vsakega državljanca Slovenije.

5. Kultura in šolstva bosta brez vsakršnih ideoloških primesi.

6. Zunanja politika bo temeljila na nevtralnosti in na načelu enakopravnega sodelovanja med narodi.

Točke je sestavila Fronta za samostojno Slovenijo, sprejel in potrdil jih je Slovenski državotvorni zbor.

Ko bodo cilji programske izjave uresničeni, bodo ustvarjeni pogoji za samoukinitve Fronte za samostojno Slovenijo in njenega vodstva — Slovenskega državotvornega zbora. Slovenski narod bo na demokratičnih volitvah izbral svojo ustavo in narodno skupščino. Samoukinitvijo bomo preprečili politični protekcijonizem in izključno pravico do političnega odločanja članov Fronte oziroma njenega vodstva. Za to smo se odločili zaradi negativnih izkušenj iz polpretekle zgodovine slovenskega naroda.

Fronta za samostojno Slovenijo
Slovenski državotvorni zbor

Mahnič za naš čas

»Pozdravljam člane znanstvenega simpozija o škofu Antonu Mahničju in še posebej oba škofa, ki se ga udeležujeta. Naj delo simpozija prinese bogate sadove za Cerkev v Sloveniji in na Hrvaškem. Vam vsem in tema dvema narodoma moj apostolski blagoslov. Hvaljen Jezus.«

BESEDA ŠKOFOV

S temi besedami je papež Janez Pavel II. v sredo, 13. septembra 1989, dan pred 140. Mahničevim rojstnim dnem, na običajni splošni avdienci v dvorani Pavla VI. pozdravil udeležence Mahničevega simpozija v Sloveniku. Slovenski papeški zavod in Slovenska teološka akademija v Rimu sta namreč z uspehom organizirala znanstveno posvetovanje o kraškem rojaku in krškem škofu Antonu Mahničju.

Delo je zastavljeno zelo široko in skrbno: pokroviteljstvo sta sprejela koprski škof msgr. Metod Pirih in krški škof msgr. Karmelo Zazinovič. Prvi kot škof rojstnega Kobdilja na Krasu, od koder je izšel Mahnič kot predhodnik na krški škofijski stolici drugega pokrovitelja. Škof Metod se je simpozija tudi udeležil, bolnega krškega škofa pa je zastopal njegov pomočnik, krški škof-koadjutor msgr. Josip Bozanič, ki je tudi koordinator hrvaškega dela simpozija. Ob njem sta načrtovanje in pripravo simpozija vodila še dr. Maksimilijan Jezerinik, rektor Slovenika in predsednik Slovenske teološke akademije v Rimu, ter dr. Drago Klemenčič, urednik »Družine« in temeljit poznavalec Mahničja.

O odmevnosti in pomembnosti tega znanstvenega zborovanja že od vsega začetka dajejo slutiti uvodni pozdravi, ki

nekako urisujejo okvir simpoziju, ki naj bi predstavil celotnega Mahničja in ne njegove popačene pobode; zato naj vse delo temelji na dokumentiranem gradivu (Jezerinik); naj preporeditelj slovenskega in hrvaškega krščanskega naroda in vzornik škofa Janeza Jenka v govorici današnjega časa na novo spegovori (koprski škof Metod); naj se ob 50-letnici druge svetovne vojne okrepi sodelovanje med obema narodoma, ki živita skupno dediščino in naj varujeta in skrbno gojita mladike, ki poganjajo iz starih panjev (krški škof-koadjutor Josip); naj razpravljanje o teologu, dušnem pastirju in krškem škofu s svojim verskim in kulturnim poslanstvom čimprej obogati tudi v knjižni obliki slovenski in hrvaški prostor (Ljubljanski nadškof Alojzij); naj bo sodelovanje dveh krščanskih narodov na začetku tega stoletja v zgled tudi nam, ki obhajamo 130-letnico Slomškovega prenosa škofijskega sedeža v Maribor (mariborski škof Franc); hvaležnost za proučevanje življenja in dela goriškega rojaka, ki je postal krški škof (goriški nadškof Antonio Vitale); pozdravi z željo, da bi se kraškemu rojaku oddolžili vsaj s skromno spominsko ploščo na njegovem domu (tržaški škof Lorenzo).

Lik in delo škofa Mahničja

Lik kobdiljskega Toneta od Kala se je z vsakim predavanjem pokazal v dimenzijah, ki smo jih doslej le bolj slutili: njegova življenjska pot, temeljno razdeljena v delovanje na Goriškem in kot škof na Krku (D. Klemenčič); njegov značaj, kot ga odkriva grafologija (A. Trstenjak); filozof (J. Juhant, A. Bratuž); teolog

(dalje na str. 6)

KANADSKA DOMOVINA

OBVESTILO SLOVENCEM

Iz iniciativnega odbora
KONFERENCE ZDOMSKIH SLOVENCEV
V KANADI

Slovenski ZDOMSKI rojaki z velikim zanimanjem spremljamo politične premike v MATICNI domovini. V luči teh dogajanj se je letos na študijskih dneh v DRAGI-TRST osnoval INICIATIVNI ODBOR SLOVENSKEGA SVETOVNEGA KONGRESA s sedežem v Celovcu. Ta korak nas je opogumil, da smo priceli RAZMISLJATI o obliki NADSTRANKARSKEGA SLOVENSKEGA NARODNEGA PREDSTAVNIŠTVA, ki naj bi pred svetovno javnostjo predstavljal SLOVENCE. V ta namen smo 22. septembra 1989 ustanovili iniciativni odbor KONFERENCE ZDOMSKIH SLOVENCEV V KANADI s sedežem v Torontu.

27. septembra bo v slovenski zgodovini zaznamovan kot odločilni mejnik. Slovenski parlament je v Ljubljani z ogromno večino izglasoval vazne ustavne AMANDMAJE in s tem nakazal svetovni javnosti SLOVENSKE ZAHTEVE. Izglasovani ustavni amandaji bodo v prihodnosti oblikovali slovensko politično, kulturno, pravno, socialno ter gospodarsko življenje. Prav to nas je nagnilo k odločitvi, da bomo skušali posredovati naša RAZMISLJANJA VSEM ZDOMSKIM, ZAMEJSKIM TER MATICNIM SLOVENCEM, naj bodo to posamezniki ali organizacije, NOVO ali STARO naseljenci. Krajevne KONFERENCE ZDOMSKIH SLOVENCEV naj bi omogočile povezovanje SLOVENCEV sirom sveta, istocasno pa bo njihova naloga informirati svetovno javnost o slovenski problematiki.

"RAZMISLJANJA" O ORGANIZACIJI IN IDEJNI PROBLEMATIKI ZAMISLJENEGA SVETOVNEGA KONGRESA BOMO POSREDOVALI SLOVENSKE JAVNOSTI VSEH TREH SLOVENIJ V PRIHODNIH DNEH V OBLIKI BROSURE.

Enotna miselnost in enoten pristop na področju SLOVENSKE SUVERENOSTI, DEMOKRATICNEGA POLITICNEGA PLURALIZMA TER SVOBODNEGA GOSPODARSTVA, be merilo NASE SLOVENSKE STRPNOSTI, DRUŽBENE POLITICNE ZRELOSTI, GOSPODARSKE DALEKOVIDNOSTI, pred vsem pa merilo NASE NARODNE ZAVESTI, ceprav geografsko odaljeni ali celo rojeni izven maticne SLOVENIJE.

Dolžnost in potreba nas vseh je, da 30 procentov slovencev zivecih izven meja MATICNE drzave PRISLUHNE zgodovinskim premikom in ENOTNO pomaga Slovencem doseci NARODNO OSAMOSVOJITEV.

"OBVESTILO SLOVENCEM" zaključujemo s prijateljskim pozdravom in z željo, da bi tudi v MATICNI domovini zavlada Jeffersonova misel...

VLADA LJUDSTVA...PO LJUDSTVU...ZA LJUDSTVO...

Iniciativni odbor

KANADSKA KONFERENCA ZDOMSKIH SLOVENCEV
(KANADA)

V Torontu, 1. oktobra 1989

Iz ljubljanskega Telexa 5. oktobra:

P. Bernardin Sušnik

ARHITEKT JOŽE PLEČNIK

VIII. nadaljevanje

V zadnjem nadaljevanju je Plečnik prišel v Wagnerjevo šolo na Dunaju. Ta šola se imenuje secesija. Ta izraz bo treba podrobneje razložiti, saj je usmerjala vse Plečnikovo delovanje.

Beseda secesija ima v ameriški zgodovini dokaj negativen prizvok, saj gre za poskus ločitve enajstih južnih držav v letih 1860-61. Iz tega se je razvila državljanska vojna, ki je pa končno Združenim Državam le prinesla enotnost.

V evropski umetnosti je secesija nekaj podobnega. Je to odpad od klasičnih umetniških slogov, ki so imeli svoja pravila: romanika, gotika, renesansa, barok in rokoko. Vse te velike sloge, ki njihove umetnine še danes lahko občudujemo v Evropi, so bili dognani tako do kraja, da so se nujno morali razvijati naprej.

Romanska bazilika v Speyru — kaj bi ji lahko še dodali? Ostane le golo posnemanje, kar pa ni več ustvarjalnost. Sainte Chapelle ali Notre Dame v Parizu, ali pa katedrala v Kölnu ali v Strasbourgu — nimamo jim več kaj dodati. Razvoj mora iti naprej.

Za njimi je prišel barok, ki ga je posvojila tudi Slovenija. Če hočemo videti lep barok, nam ni treba hoditi na Bavarsko v Ettal ali v Beuron — oglejte si ga v Ljubljani, saj ga je dosti: stolnica, uršulinska cerkev, sv. Jakob in še kaj. Pa če greste gledat v Wies na Bavarskem cerkev, ki je zgrajena v rokokojskem slogu, boste hitro uvideli, da je tam razvoj prišel do kraja. In tako je prva polovica prejšnjega stoletja sedela na lavorikah preteklosti, ni pa nič ustvarila.

Toda misleci in umetniki, čeprav jim čas ni bil naklonjen, so gledali v prihodnost. Toda leta 1832 — to je leto smrti nemškega pesnika Goetheja, je zapisal Thomas Carlyle: »Propad starega je označen in nepreklicen, vendar novega še ni. Naš čas boleče poraja novo.«

Arhitekti ne morejo zgolj posnemati starih mojstrov, morajo ustvarjati na novo. Friedrich Schinkel je to takole označil: »Vsaktera temeljna doba je zapustila svoj slog v arhitekturi. Zakaj se torej ne bi potrudili in poskusili, ali se tudi za našo dobo najde nov, ustrezen slog? Če je zasluga, da umemo dojeti čistost vsakterega sloga, potem je še večja, da ustvarimo sploh nek čist slog, ki ne bo nasprotoval tistemu najboljšemu, kar je bilo v vsakem opravljenem.«

To pa ni vse. Stari slogi so delali z opeko, s kamnom in kvečjemu vložili barvana okna. Zdaj pa prihajajo novi materiali: cement, beton, umetni kamen, armirano steklo in še kaj. Včasih so ljudje morali vse to dvigovati z rokami v višino, zdaj pa se pojavljajo stroji in dvigala. Zato je

zapisal Gottfried Semper: »Naj le bo, kolikor je moč, dejavnih iznajdb, strojev in spekulacije, da bo mogla znanost, ki gradi, osnovati nove oblike.«

Plečnik je živel v Evropi, ki jo je v letih njegove rasti pretresala industrializacija. Oblikovanje lepega ni naletelo na posluš. Kar je bilo važno je bil premog, železna ruda in vse ostalo, kar se je dalo potegniti iz zemlje. Le redka so bila kulturna središča, ki se niso dala zapeljati temu večnemu pridobitništvu. To je bil Pariz, pa Dunaj, pa Dresden — pa še tam je bilo uživanje umetnosti pridržano bogatašem. Ljubljana je takrat že imela dokaj bogato kulturno življenje, pa bi prav rad vedel, kolikokrat se je Plečnik utegnil udeležiti kakšnega kulturnega dogodka. Najbrž nikoli, saj se je delo v delavnici začelo z zoro in končalo s temo. Zato je bil Dunaj zanj razodetje.

Ko je prišel v Wagnerjevo šolo na Dunaju, je spoznal da razen uporabne arhitekture, ki naj služi vsakdanjim namenom, obstoja tudi arhitektura modernega časa, ki zmora dati umetnine, kot so jih dali Bernini, Michelangelo in drugi. Ugotovil je, da je tukaj na pohodu art nouveau, nova umetnost, ki naj prinese v industrializirani svet 19. stoletja tudi kaj lepega. In to je pariška enačica dunajske secesije.

Prav zanimivo je vedeti, da se je obnova v arhitekturi začela v takrat najbolj industrializirani državi, v Angliji. Vsako dejanje povzroči nasprotno dejanje. Tam, kjer je umetnost in kultura padla na račun industrije popolnoma na dno, se je začel preporod. John Ruskin in William Morris nista kritizirala samo takratnega družbenega sistema, ampak sta oznanjala tudi moralna in etična načela v arhitekturi. Prav Morris je postavil načelo, da mora slog zidanja izražati občutke našega časa.

Led pa je prebila Belgija, ki je bila takrat v Evropi najbolj industrializirana dežela. To je bil čas, poln kipenja, zanosa in upora. Tam se je rodil izraz nove umetnosti, art nouveau. Posvojili so ga v Angliji in ga imenovali liberty style, ki je v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja in v začetku tega stoletja dosegel svojo največjo razgibanost.

Ta novi slog je imel več žarišč po Evropi. V Franciji so ga po kiparju Guimardu imenovali style Guimard, v Bruslju, ki je bil takrat najbolj odprt modernim gibanjem, so ga imenovali les XX (dvajstertica), v Münchnu je bil znan kot Jugendstil (slog mladih), na Dunaju kot secesija, v Barceloni pa kot estilo modernista.

Središče tega gibanja je nesporno ostal Bruselj. Tam sre-

(dalje na str. 6)

NOVELA

Nogica

Znenada je obstala pred mano, da nisem vedel, ne kdaj ne kako. Smehljala se je in se mi zagledovala naravnost v oči. Pa kar naprej tako stala v svetlečem se turkiznem plašču iz mehkega usnja. Mlada... še mlada. Če se je še kaj spominim, hm. Pa sem se po svoji navadi naredil, kot da še ne vem, kam bi jo dal, da bi tako pridobil malo časa, ker mi je že zašumelo v ušesih in nisem vedel, kaj naj rečem; in ko sem se nekaj hipov tako spreneval, sem čedalje manj vedel, kaj. Čas ubira svoja skrivnostna pota, na katerih se tu in tam mahoma srečamo, ne da bi sami vedeli, zakaj.

»Sem mati tiste...«

»Aha...«

Ulica se je zasukala, ljudje

Arhitekt Jože Plečnik

(nadaljevanje s str. 5)

čujemo imena kot Cezanne, Seurat, Liebermann, Van Gogh, Gauguin, Whistler, Renoir, Rodin, Meunier, Debussy, D'Indy, Richard Strauss, Faure, Malarme, Verlaine, Verhaeren in Maeterlinck.

Če preberemo ta imena, lahko ugotovimo, da je prišlo do združitve največjih ustvarjalnih duhov, ki jih je premogla Evropa ob koncu prejšnjega stoletja.

Navajam Marjana Mušiča, arhitekta in umetnostnega zgodovinarja: »Bil je čas čudovite strnjivosti vsega zdravega in novega. V tem ugodnem ozračju je prišlo na plan vse polno mladih, stremljivih talentov, med njimi je bil eden najvidnejših Van de Velde, ki se je kmalu zatem preusmeril v arhitekturo. V njem je do konca dozorelo spoznanje, da je odpor do ponarejanja oblik iz preteklosti istoveten z moralnim odporom.«

To je bila šola, v katero je mladi Plečnik ob koncu prejšnjega stoletja prišel na Dunaj. Posebej se mi zdi zanimiv zadnji Mušičev stavek, ki sem ga citiral. Padel je iz Ljubljane in Gradca, ki sta bila takrat res provincialni mesti, v eno izmed središč evropske arhitekture. Ni čudno, da v svojih pisnih domov včasih toži, da se ne znajde. Pa nič zato — tudi genij se mora učiti. Šele z učenjem se njegova genialnost razvije. Bog ne daje svojih darov zastonj, ampak si jih je treba zaslužiti z garanjem kot tehnični risar, kot kipar — o tem so slike — dokler ni končno postal mojster.

Prav Plečnikova šola v art nouveau ali dunajske secesije je Plečnika naučila, da je treba v arhitekturi iskati nova pota in nove ideje. Par let pred smrtjo je rekel zdaj že pokojnemu p. Martinu Percu: »Veste, gospod župnik, človek ni nikoli prestar, da se ne bi mogel še česa naučiti.«

Ave Maria
oktober 1989

(se bo nadaljevalo)

so zdaj še bolj hiteli, še bolj so se prerivali, butali obnjo, se zadevali obme; midva pa sva se iz vsakega takega trka vedno znova izvila, se popravila in si vedno znova ostajala blizu; tako so naju zrinili čisto tesno skupaj, da sva se nehoti dotaknila drug drugega: koder njenih kosmastih las mi je otrl trepalnice. In nisva mogla več narazen. Bil sem ujet in moja pot do parkirišča ni imela več nobenega smisla. Ona pa me je še kar naprej živo pogledovala — samo da me je dobila, so se ji smejale brezhubno naličene oči, čisto blizu mojih. Uresničena ženska. Jaz pa... Kaj pa se tako medlo maješ, sem si rekel. Ali bilo je kot na prenapoljenem plesišču, kar naprej so se hiteli obrežat ob naju.

Popeljala me je na kavo. Ali pa sem jaz njo? Stopal sem po pločniku skozi vrvež za njo krotko kot jagnje. Sem že vedel, da ji bom vse povedal.

Sploh nisva mogla do pulta, ljudje so na gosto viseli okoli kot čebele. Zaril sem mednje in se malo otresel njene navzočnosti. Toliko, da sem lahko grabil po sebi, znašal skupaj besede — čimbolj naravno, sem si dopovedoval. Čimbolj preprosto, ampak spet ne ravnodušno. Prizadeto, vendar kot samo po sebi umevno. In sem prinesel tisti dve kavi, ob krožnička sem polil.

»Veste«, je pohitela, »smo jo že dvakrat pripeljali pokazat. Ampak vas nikoli ni. Pa bi tako rada, da bi jo videli. Že lani je shodila. Vsi smo si oddahnili, vsi smo se spremenili, sama še najbolj. Leta grejo gor, ne dol, haha.«

In sva spet stala in poskušala posrebiti kavo, ne da bi jo še bolj polila, ker so se tudi tu prerivali. Spotem sem strmolel dol v kavo, dama pa je žuborela, kaj že mala zna, kako živahna je, kako neugnana...

»In to tudi... to tudi — po vaši zaslugi!«

To me je čakalo, to sem ve-

del. Suvali so me, da je bilo na krožničku že precej kave. Kaj pa imaš tako telečja kolena, sem pomislil. Nikamor nisem mogel ne s telesom ne z duhom. Kot oklešček takoj pod jezom, rad bi se odgnal, odrinil po reki naprej, že misliš, na, zdaj pa je — pa ni, še zmeraj je, kjer je bil.

Kaj je vedela o vsem? Po mojem nič, ker sva se pogovarjala v prazno. Če rečem v prazno, je to morda dobra beseda, pove pa bolj malo, kako sva morda oba mislila eno in isto in kako sva govorila vsak sebi, kako je ona govorila nekaj drugega in kako sem jaz tisto potrjeval, vljudno dopolnjeval, prizanesljivo hvalil. Tako sva se spoštljivo mrcvarila o vsem mogočem, o vsem, kar bi moglo koliko toliko nadomestiti začetek, za katerega sva vedela oba, in konec, ki je bil njej neznan. Po mojem ji je bil neznan. Vse je prišlo prav, samo da je bilo tu, samo da bi se lahko čimbolj prijazno pogovarjala. Ampak njej že ni bilo dovolj. Zato sva še govorila v prazno, še, še. Dokler je šlo. Dokler se nisem v kolenih zganil in se spravljal k sebi:

»Kaj pa... nogica?«

To jo je odprlo in z gnečo se je zasukala okrog mene. Zagriznila si je v spodnjo ustno, skoz razprte nozdrvi zavalovila vase in se zasteklenela — v koga? Zgubila je lesk v teh svojih hipih vdanosti in hvaležnosti. Najbrž ve, je takoj leglo name. Nekako sva se zrinila nazaj na ulico. Na ulici je pa res lepo.

»Nogica je popolnoma v redu. Včasih, kadar se mala močneje prehladi, se kaže, kakor da bi rahlo šepala, pa gleženček je občutljiv na otip. To je kak dan, dva, pa redko. Zmeraj redkeje. Ampak brazgotinica se pa vidi, to pa; in zdi se mi, da raste z nogico, da ne bo zginila! Če bi bil fantek — saj veste, tako pa... Ampak glavno, da je nogica cela...«

MAHNIČ ZA NAŠ ČAS

(nadaljevanje s str. 4)

(C. Sorč); literat na Slovenskem (J. Zdravec) in Hrvaškem (M. Mataušić); vzgojitelj (F. Oražem); škof in pastir (A. Bozanić, A. Benvenin); obnovitelj in branitelj glagoljaštva (M. Smolik, A. Badurina, I. Milovčič); neutrašen borec za narodnostne pravice (W. Lukan, M. Benedik); utemeljitelj in pobudnik hrvaškega katoliškega gibanja (S. Vitković, S. Tamhina).

Za pravilno razumevanje Mahniča vsekakor ni bilo mogoče mimo zgodovinskega ozadja, ki sta ga za hrvaški in krški del predstavila F. Velčič in M. Bogović. Goriške razmere, ki pogojujejo Mahničevo delovanje, pa so bile predstavljene že na prejšnjih simpozijih (Sedej, Missia) in so jih organizatorji že predpostavljali kot poznane.

Pomemben del simpozija je zavzela tudi predstavitev odmevov na Mahničevo delo, tako po ideološki plati z Mahničevo »ločitvijo duhov« in »Rimskim katolikom« (J. Pirc) ter večslojno zaznamovanost Mahniča v slovenski literaturi (M. Mahnič). Kamenček v mozaiku podobe o goriškem filozofu in krškem škofu je tudi v oceni, ki jo v nekrologu zapiše goriški nadškof Frančišek Borgia Sedej (A. Sedej).

Razne sodbe o Mahniču

Teško je v kratkem zapisu orisati delo celega tedna. To bo mogoče zaslutiti šele ob izidu zbornika, ki bo nedvo-

»Da...« sem jeknil in spet nisem mogel naprej. Ker mi je pred očmi zaplesal film in se s peklenko ihto vrtel v samih jasnih, ostrih posnetkih. Že prvi kader je oslepljeval z jarko svetlobo, ki je lila v belo sobo za intenzivno nego. Samo nekaj je bilo drugačne barve: iva, ki je oblizovala veliko okno, je komaj, žoltozelelo, brstela. Drugo pa je bilo vse belo in svetlo in jasno in ostro. Saj pravim, samo peresca na žalujki so napravljala

(dalje na str. 7)

mno prispeval k precej drugačni podobi Antona Mahniča kot je sedaj v zavesti predvsem mlajše generacije. Ne gre v prvi vrsti za pobijanje enostranske in zato krivične predstavitve »kraške nevihte«, ki temelji na zgolj literarnem odmevanju Mahničevega nastopa kot sad »ustvarjalnosti« nekaterih slovenskih slovstvenikov.

Jože Zdravec je zbral nekaj cvetk z našega literarnega polja, ki vse do danes oblikujejo naše javno mnenje. Na primer, Mahnič naj bi bil »inkvizitorsko strog in nehumano goreč, goriški literaturofob, ... goriški kladivar..., srborit puran, kraški osel, neizprosen goriški katoliški borec in polemist, dogmatični verski idealist, mož šablon in kalupov, ... lajež literarnega Sultana, ... slovstveno neizobražen, prenegel, presamozavesten, brezobziren razsojevalec«. In še bi lahko naštevali...

Vendar gre za veliko več. Mahnič ne potrebuje obrambe, zasluži pa celotno predstavitev. Simpozij je predvsem izzvenel v mnogokrat, na različne načine in v mnogovrstnih povezavah, ponovljeno zahtevano, da je treba presojeti Mahniča kot celotno osebnost — tistega v Gorici in onega na Krku, kot misleca in filozofa, vzgojitelja in literata, škofa in socialnega ter narodnostnega delavca. Vedno gre za celotno osebnost, aktivno na mnogovrstnih področjih, v različnih krajevnih in miselnih okvirjih, pa vendar tistega, ki povsod z vsem žarom svoje načelnosti tudi v svojem javnem in praktičnem življenju pokaže, da je predvsem v življenju uresničena ideja tista, ki je vredna zrelega človeka in ki vabi k posnemanju. Ni čudno, da je prav njegovo škofovanje na Krku, takrat ko je svoje ideje tudi praktično uresničil, pustilo neizbrisne sadove. Res, velika škoda, da smo to njegovo versko, kulturno, narodnostno in socialno delo tako dolgo zapostavljali.

V prijetni slogi

Simpozij pa je v mnogočem tudi prispeval k povezavi med Slovenci in Hrvati. Ne le, da nas povezuje proučevanje skupnih krščanskih korenin iz začetka našega stoletja, ki je že samo po sebi izziv tudi za naš čas in predvsem za prihodnost. Mislim, da nas je v tem tednu bolj kot zgodovina povezovala sedanost: skupna liturgija v obeh jezikih, maša na grobu sv. Cirila v cerkvi sv. Klemenca, sobivanje in delo v Sloveniku, gostoljubni sprejem v Papeškem hrvaškem zavodu sv. Hieronima in ne nazadnje sobotni obisk samostana Camaldoli pri Frascattiju, kjer je bil Mahnič v izgnanstvu. Je to neke vrste opomin, kam vodi pretirani nacionalizem? Kot da je v petdesetih letih od začetka vojne ali pa v sedemdesetih od Mahničeve smrti vse pozabljeno...

Rimljan

Kat. glas., 21.9.1989

Re-Elect
Councilman

Gus Frangos

Democrat, Ward - 13

- Council's Leading Housing Code Enforcement Legislator
- Secured and Kept Increased Police Visibility in Ward 13
- Dedicated To Preserving Neighborhood Police Stations, Schools, Fire Stations and Neighborhood Services
- Most Accessible - Has Maintained TWO Neighborhood Offices in Ward 13
- Honest, Hardworking, Most Qualified

VOTE TO RE-ELECT COUNCILMAN

Gus Frangos

Paid for by Friends of Gus Frangos, C. Frangos,
Co-Chair., 1700 E. 13th Street, Cleve., Oh.

Councilman Gus Frangos with wife
Christie and daughter, Arianna.

P. N. Krasnov

Pri podnožju Božjega prestola

— Roman —

nadaljevanje

XIV.

Zarif je zapazil nevarnost. Kozaki še niso bili na sredini strmine, ko so Karakirgizi, ki so oblegali Koljdžat, na njegov ukaz pred očmi oddelka jeli v majhnih gručah teči h konjem in basati nanje vreče. Nekoliko kozakov je začelo na razbojnika streljati, pa to je njih priprave še pospešilo. Med njimi se je pojavil jezdec na šarcu in na njegovo znamenje je vsa tolpa Kirgizov planila v beg.

Obronek je postal bolj položen. Aničkov požene Almanzorja v dir, za njim se spustijo kozaki, ki se jim je posrečilo, pobrati se s tal. Čez gorsko planoto kraj Koljdžata sta dirjali dve gruči jezdecev. Razdalja med njima se je čimdalje bolj večala. Le polnokrvni in čvrsti Almanzor se je v mogočnih skokih z naporom vseh sil bližal jezdecu na šarcu.

Kozaki so ugledali vitko postavo Aničkova, ki je, nagnjena naprej, letela po gori navzdol, držeč v pesti blestečo krivo sabljo; z malo glavo na dolgem, vitkem vratu je bila podobna roparski ptici.

Jugoslavija na razpotju

(nadaljevanje s str. 7)

nim pogledom na lastne in na tuje odločitve, je zasidrano predvsem v nepisani kroniki družinskega spomina.

Naslednje vprašanje, ki mu je treba najti zadovoljiv odgovor pa se nanaša na upravičenost vsestranskega tekmovanja. To načelo je treba sprejeti na osebnem pa tudi na mednarodnem polju. Seveda tekmovanje ni anarhično vojskovanje vseh z vsemi, kajti družbena solidarnost načelo tekmovanja omejuje in omiljuje, nikakor pa ga ne nadomesti ali razveljavi.

Socializem je hotel tekmo med ljudmi in narodi nadomestiti z gospodarskim diktatom. S tem je dosegel le vsestransko neuspešnost ter ni doprinesel k družbeni harmoniji niti v narodu niti med narodi. Tekmovanje pomeni namreč sprejeti določena pravila pa tudi enakopravnost tekmecev. Sprejetje osebne in mednarodne različnosti prepostavlja, da smo neke lahko boljši, a da smo na kakem drugem področju nujno slabši od ostalih tekmovalcev. Treba je tedaj razvijati svoje in ne zavidati sosedovih lastnosti. Tekma je zdravilo proti lenobi, pa tudi proti nahu in nestrpnosti.

To pa nas pripelje spet na izhodiščno področje, katero potrebuje vsekakor temeljitejšo obdelavo kot je ta bežen pregled položaja. Trdno ustanovljena družina je namreč kraj, kjer se človek že od malega usposablja v tekmovanju pa tudi v vzajemnosti. Ko v druž-

Zarif je uvidel, da na svojem krilatemu konju, črnem z belimi lisami, temu vitkemu častniku ne bo mogel ulti. Jezno je udarjal z bičem po obeh bokih svojega konja in priganjal Kirgize, naj hitijo.

Nenadoma pa je opazil nevarnost z druge strani. Od Koljdžata je dirjalo proti njemu šest jezdecev. Sprejaj dva na dobrih konjih, za njima pa štirje kozaki. Pred vsemi je dirjal mladenič z visoko kučmo iz ovčje kože, odet v dolg, sivkast plašč. Zarif je opazil, da je ta mladič tako lep, kot more biti le ženska lepa. Zdelo se mu je, da jaha proti njegovemu šarcu smrtni angel Azrael ter mu hoče prestriči pot. In pri srcu mu je postalo tesno.

Gnevno je udaril z bičem po konju. Ni se mu hotelo umreti od roke tega belega mladiča. Izvleče samokres, da bi ustrelil na preganjavca. Pa iznenada švrkne po zraku neka črna kača, zašvistne in Zarif začuti, kako mu je roke in pleča čvrsto ovila dlakasta zanka, mu stisnila prsa in ga sunkoma z nevidno silo iztrgala iz sedla, vrgla na zemljo — in že se je valil po pesku. Takoj nato je

pridirjal do njega mladenič v sivem plašču, za njim pa mlad častnik, ki ga je roparski glavvar že dolgo poznal za najbolj hrabrega in drznega v vsem sibirskem polku.

Mladenič je zaklical z zvonkim dekliškim glasom:

— Caranka, ujemi šarca!

Veselje in zmagalni zanos sta zvenela iz tega ženskega glasu in Zarif je občutil v duši neznočno bol, besnost in globoko žalitev. Pa premagal je žalost in pekočo žalitev ter dal svojemu temnemu licu izraz neomajne vdanosti v božjo voljo. Vržen na zemljo, popolnoma poražen je čakal, kaj se z njim zgodi.

Kozak s kirgiškim obrazom je spretno vrgel zanko na šarca, ki je napol zadušen od zadržge na vratu, padel na stran in hropel.

Ko so razbojniki videli, da so izgubili vodjo, so se razpršili po gorski planoti, ne vedoč, kje naj se spustijo navzdol. Kozaki so jih dohitevali in jih pobijali. Težke sablje so klale črepinje. Okrvavljena trupla so padala na zemljo. Kozaki so vedeli, da njihovih debelih, podloženih halj ne morejo presekat, zato so pazili, da udarijo naravnost v obraz, in to je Kirgize spravilo v grozo. Jeli so skakati s konj, metati orožje od sebe, padati na kolena in prositi za milost.

Eden izmed kozakov je privedel Ivanu Pavloviču konja. Zdjaci se je ta pojavil sredi najhujšega meteža in je z grmečim glasom ustavil prelivanje krvi ter ukazal, naj jetnike zberejo ter orožje, konje in vse spravijo na koljdžatsko stražnico.

Aničkov in kozaki so Zarifu zvezali roke; poleg njih se je na temnorjavem Aksaju s ponosnim izrazom vrtela Fanica. Obraz ji je od divjega lova gorel, oči so se ji bleščale, iz njih je sijalo veselje in zadoščenje. Vsa njena postava je govorila: »Ali ste me videli? Ali ste videli, kako hrabro sem se vrgla na Zarifa, kako spretno znam rabiti zanko? Zdjaj se mi ne boste več posmehovali! Ne boste več dvomili o meni! Bolj spretna sem kot vi!«...

— Kakšen junak ste, Fanica! — je z iskrenim občudovanjem vzkliknil Ivan Pavlovič.

— Pa ste videli? — je rekla, prožeč mu svojo ročico.

— Čudovito spretno! In vam, Fanica, se moramo zahvaliti, da smo tega nevarnega razbojnika ulovili!

— Meni pa ga je žal. In kako krasen je konj pod njim! Kako nenavadno barvo ima! Kaj ne, zdaj je moj? Caranka ga je z zanko ujela.

— Seveda je vaš.

— A kaj bo z njim?... — Pokazala je na Zarifa, ki je s ponosno dvignjeno glavo, gledaje z blestečimi očmi na vse

strani, z rokami na hrbtu zvezanimi šel sredi kozakov.

— Obešen bo, — je mirno odgovoril Ivan Pavlovič.

Njeno nenadoma prebledelo lice je izražalo strah in žalost.

— Smili se mi, — je rekla tiho, kakor v mislih. — Zakaj sem to storila!

— Če ne bi bili vi vrgli na Zarifa zanke, bi ga bil ulovil Aničkov.

— Ah kako mučno! Kako mučno! — Gledala je Zarifa in govorila kakor sama sebi: — Kako ponositi, silen in smel je! Kakor puščavski orel! Gre kakor na svatbo!

— Nikar ga ne pomilujete. Ubil je mnogo nedolžnih ljudi. A koliko ubogih kirgiških deklet smo osvobodili!

— Kaj počnejo razbojniki z njimi?

— Prodajajo jih v sužnost v Akso ali v Turfan.

Prijahal je Aničkov. Na Almanzorju je bil kakor ulit kip in Fanica je s strokovnjaškim pogledom ocenila krasnega konja.

— Feodozija Nikolajevna, — je rekel Ivan Pavlovič, — dovolite, da vas seznanim. Poročnik Aničkov.

— Kako prelestnega konja imate! Ali je čistokrven?

— Da... In vi imate konje radi?

— Strašno! — je po žensko odgovorila Fanica. — In kako bi čistokrvnega konja ne spoznala! Vse žile se mu vidijo skozi kožo; in kako lahko ste gonili Kirgiza!

Aničkov je nežno potrepal Almanzorja po vratu.

Oddelek je vjahal skozi vrata stražnice. V negibnem zraku je trobojna zastava visela navpično navzdol. Po razburjenju, bojih in zmagi se je na praznem, peščenem dvorišču, kjer so mirno brskale kokoši, pojavilo vsakdanje življenje.

Vsakdanje delo se je začelo. Treba je bilo sestaviti obširno poročilo in ga še pred sončnim zatonom s heliografom oddati v Džarkent. Pobite Kirgize je bilo treba pokopati, ranjene kozake obvezati, potem prešteti ujetnike, orožje in plen. Ta opravila so vršili častnika in kozaki. Fanica in Caranka pa sta si ogledovala Zarifovega šarca, ga občudovala in ga primerjala z Aksajem. Razburjenost se v dekletu še ni poleгла, morala se je gibati, govoriti, se z nečim pečati.

Fanica je stopila v uradno sobo, kjer je bolničar prevažal ranjence. Začela mu je pomagati. Bilo je osem ranjenih kozakov in dvajset Kirgizov.

Težko ranjen kozak, ki je dobil dve krogli v život, je ležal tam nezavesten z orumencim, že špičastim obrazom.

— Zdjaj bom še poveljnika obvezal, gospodična Fanica, — je rekel bolničar.

— Kdaj so ga ranili? — je nemirno vprašala Fanica.

— Ni ranjen, le močno pobil se je. Po vsem telesu ima modre lise. Bali smo se, da si je polomil pa kosti.

— No, in...?

— Nič, hvala Bogu.

— Hvala Bogu! — »In nič, prav nič ni pokazal, da ga kaj boli. Da, to je junak, ta stric Vanja,« je premišljevala Fanica in čutila, da se ji težek kamen vali s srca.

— Da, imel je srečo. Dva sta tako padla, pa sta si oba polomila kosti, eden ključnico, drugi pa roko. Zdjaj morata ležati.

(nadaljevanje prihodnji tork)

MALI OGLASI

FOR SALE

Open Sunday 1 — 5
22730 Chardon Rd., Euclid
Brick 4 bdrm, 2 baths, full basement, Florida room, 2 car garage. Owner agent. \$97,900. Call 531-2114. (77-78)

Factory

Need experienced machinist to run turret lathe, AC Chuckers, Conomatic Screw Machine and CNC. Need experienced tool & die maker and person to do light assembly. Excellent working conditions and fringe benefits. Apply in person.

Meistermatic, Inc.
17202 Roseland Ave.
481-7773 (77-78)

For Rent

2 bdrm apt., up. Euclid area. Holy Cross parish. Partially furnished. Call 531-7774. (77-78)

For Rent

4 rooms, up, and garage. Colerwood area. Call 531-7904.

For Rent

Modern, 1 bdrm apt., dn. Carpeted. Appliances inc. St. Clair area. 881-6293 from 8 a.m. to 3 p.m.

Help Needed For Elderly

Live-in woman for 6 days per week. Light housekeeping, meals & bathing. Northwest side of Cleveland. 481-0840. (76-77)

ATTENTION - GOVERNMENT HOMES from \$1 (U-repair). Delinquent tax property. Repossessions. Call 1-602-838-8885 Ext. GH1772

ATTENTION - GOVERNMENT SEIZED VEHICLES from \$100. Fords, Mercedes, Corvettes, Chevys. Surplus Buyers Guide. 1-602-838-8885 Ext. A1772.

ATTENTION - EARN MONEY READING BOOKS! \$32,000/year income potential. Details (1) 602-838-8885 Ext. Bk 1772.

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444

(Zadnji del prihodnji tork)

Svobodna Slovenija
31. avg. 1989